

Antananarivo, faha 18 febroary 2026

FANAMBARAN'NY FIRAISAMONIMPIRENENA

Fitakiana fiaraha-midinika momba ny lalankizoran'ny firenena sy fanamafisana ny ady amin'ny kolikoly sy ny tsimatimanota

Efabolana izay no nitsirian'ny fanantenana teto Madagasikara taorian'ny tolon'ny olompirenena sy ny firodanan'ny Fitondrana feno kolikoly sy tsy mari-toerana teo aloha, nohon'ny fanitsakitsahana ny demokrasia, ny tsy fanajàna ny zo fototra maha-olona ary ny fifidianana marisarisa.

Ankehitriny anefa, velompanahiana indray ny olompirenena : manjavozavo fanavaozana nandrandraina sy nanaovana vy very ny aina. **Tsy mazava ny momba ny fiaraha-midinika sy ny teny ierana mahakasika ny làlan-kizorana sy ny fomba hitantanana ny tetezamita.** Sarena anaty kabary zary kilalaonteny izany, ka ahely fa tsy anatin'ny vanim-potoanan'ny tetezamita i Madagasikara ankehitriny ary mbola ao anatin'ny Lalampnanorenana. Tsahivina anefa fa ity fitondrana ity dia vokatry ny tolon'ny olompirenena ary mbola tsy nosedraina tamin'ny alalan'ny fifidianana.

Tsapa araka izany fa :

- Maro ireo fanapahan-kevitra, fanehoan-kevitra ary tranga avy amin'ny mpitondra no tsy manaraka ny làlampnanorenana, tsy mangaharaha ary tsy miainga amin'ny dinika iarahana. Hita izany amin'ny fanendrena tomponandraikitra ivelan'ny mason-tsivana mazava, maneho kitranonantrano, ary manome vahana ny tombontsoan'ny vondron'olona miavaka, na ara-politika sy na ara-toekarena.
- Ambanin-javatra ny fihenoana ny hevitra ny olompirenena. Mandray fanapahan-kevitra ho fiarovana ny tombontsoan'olom-bitsy ny mpitondra, raha ny taratra amin'ny fivezivezena matetika any ivelan'ny Madagasikara izayentina hitadiavana fifanaraham-piaraha-miasa tsy mazava.
- Mibahana amin'ny fihetsika sy ny lahateny ny kajikajy ara-politika hamikiran-toerana maharitra. Io fomba io no manjary mibaiko ny asa ataon'ny tomponandraikitra isan'ambaratongany.

Marefo ny fifampitokisana, mibaribary ny tsimatimanota

Vokatr'izao toe-draharaha izao dia miha-marefo ny fifampitokisan'ny olompirenena sy ny mpitondra fanjakana ary indrindra ny fahatokisan'ny olompirenena ny zotran'ny fanavaozana. Hita taratra amin'ireo trangam-piaramonina izay mihamafy sy mahery vaika. Singaninina amin'izany ny tranga : fitsaram-bahoaka mahatsiravina tao Vakinankaratra (febroary 2026), izay endriky ny fivilian-dàlana mety hateraky ny fiarahamonina tsy misy mpitarika sy tsy voafehin'ny làlana intsony. Mampibaribary koa ny tsy fahatokisana lalina ananan'ny vahoaka amin'ny rafitra ofisialy misahana ny fiarovana, ny rariny sy ny filaminana.

Ireny fitsarambahoaka mahery vaika ireny, laroina tsaho ary saronan'ny fahanginanan'ny mpitondra, dia mampiharihary ny tsimatimanota, izay manosika ny olompirenena hihevitra fa azony raisina mivantana ny andraikitra ny Fitsarana.

Tsy tranga tokana akory izany, hany ka mampametra-panontaniana momba ny andraikitra ny mpitondra sy ny fahafahan'ny andrimpanjakana miaro sy mitsara am-pahamarinana. Mampanontany tena koa ny momba ny fetran'ny tetezamita izay mbola mandalo fahasahiranana amin'ny famerenana ny fahefan'ny Fitondrana sy ny fitokisan'ny olompirenena rehetra.

Noho ireo antony ireo no anaovanay firaisamonim-pirenena fitakiana mba ho fiarovana ny tolona niaraha-nanatanteraka ho tombontsoa ambony sy maharitra ny firenena sy ny olompirenena rehetra.

Hevitra hiatrehana ny Fanavaozana

Ireto no soso-kevitra fototra dimy heverinay manan-danja hiatrehantsika ny Fanavaozana marina.

1. Fanantanterahana haingana ny fikaonan-dohampirenena iaraha-midinika sy hanaovana teny ierana ny vina, ny iraka, ny tanjona sy ireo lahara-pahamehana ary ny fomba fanantanterahana ny asa mandritra ny fitondrana tetezamita. Tamin'ny fifampiresahana nifandimby niarahana tamin'ny Filohan'ny Fanavaozana ny Repoblikan'i Madagasikara (**DATE OU MOIS**) dia naneho fahavononana izy hametraka fifampidinihana mba ho marimpototra ny fitondrana tetezamita tarihin'ny sy hazava ny ny lalan-kizorana. Tsy tanteraka izany ankehitriny, ary hita toa efa mifikitra sy mamatotra ireo hery ara-politika sy ara-ekonomika vitsivitsy izay nahazo toerana sy tombontsoa noho ilay fametrahana governemanta ankamehana, tsy niainga tamin'ny fiaraha-midinika.

2. Ireo filàna notakiana nandritra ny tolona no atao lahara-pahamehana hotanterahin'izao fitondrana izao. Ohatra amin'izany ny fanabeazana, ny fahasalamana, ny iro sy rano tsara kalitao sady takatry ny daholobe, ny fametrahana fitantanana mangarahara, ny fanamafisana ny ady amin'ny kolikoly na eo amin'ny fitantanana ara-bola, na amin'ny fomba fanapahan-kevitra ho an'ny raharaham-pirenena, na amin'ny fitsinjaram-pahefana. Tsy manao fifanarahana mamatotra ny firenena amin'ny lavitr'ezaka, satria fitondrana mari-toerana avy amin'ny fifidianana eken'ny rehetra no miandraikitra izany, na farafahakeliny fitondrana mantanteraka tondrozotra vokatry ny fiaraha-midinika ny rehetra sy ny teny ierana.

3. Hafinganina ny fanavaozana ny andrim-panjakana sy ny lalana samihafa ka lehibe amin'izany ny dinika mety hanovana ny lalàm-panorenana ; ny fanafoanana ireo andrim-panjakana « manery ny fanapahan-kevitra » hiarovana ny toerany sy ny tombotsoany toy ny Fitsarana avo momba ny lalàmpanorenana (HCC) sy ny Antenimierampirenena (AN) ; ny fanavaozana ny lalàm-pifidianana sy ny lisi-pifidianana mba ho voatazona ny fampanantenana hoe 24 volana ihany no faharetan'ny fitondrana tetezamita. Izay no ahafahana mametraka tafapetraka ny fitondrana miainga amin'ny fifidianana marina sy andraisan'ny rehetra anjara ka hampiverina ny fahatokisan'ny olompirenena ny zotry ny fanavaozana. Marihina fa mila 12 volana raha haingana indrindra, raha ny fanavaozana ny lisi-pifidianana fotsiny Betsaka ny fanehoana ny tsy fahatokisana ny Vaomiera Mahaleotena misahana ny fifidianana (CENI) ankehitriny, ka mila heverina haingana ny fanavaozana ny Rafitra mikirakira ny fifidianana.

4. Tsy maintsy manao fanambarana ampahibemaso mazava ny Filohan'ny Fanavaozana ny Repoblikan'i Madagasikara raha hilatsaka ho fidiana na tsia mba tsy hisy firoaroan-tsaina amin'ny mety ho fitaka any aoriana. Raha tena “fitiavan-tanindrazana fa tsy fitiavan-tena” araka ny voalaza no andraisana andraikitra, dia takianay firaisamonimpirenena ireo mpanao politika na olompirenana misahana andraikitra ambony eo anivon'ny Fitondrana ankehitriny **tsy hirotsaka hofidiana amin'ny**

sehatra nasionaly (Depiote, Loholona, Filohampirenena). Izany dia hisorohana ny fampiasana fahefana, fitaovana, sy ny olona ary ny volam-panjakana mandritra ny fitondrana tetezamita mba hahazoany tombony manokana amin'ny fifidianana manaraka. Efa niadiana ary lavina marindrano rahateo ny fiifanoheran'ny tombontsoa (Conflits d'intérêts) satria mampanjaka ny kolikoly sy ny fitiavan-tena.

5. Hafainganina ny fandraisan'andraikitra mazava sy hita maso avy amin'ny mpitondra, amin'ny fanamafisana ny filaminana sy ny fitsarana ara-drariny sy ara-potoana. Ny fanamafisana ny fisian'ny mpitandro ny filaminana, ny fandraisana andraikitra haingana sy tsy mitanila amin'ny raharaha heloka bevava, ary ny fampahafantarana mazava ny olompirenena dia hisorohana ny fitsarana an-dalambe sy hamerenana ny fitokisan'ny olompirenena amin'ny Fanjakana. Ny tsy fandraisana andraikitra na ny fahataràna dia ahiana hampitombo ny y herisetra sy fahapotehan'ny firaisankina.

Ireo no miantoka ny fanatsarana ny fitondrana tetezamita ankehitriny, ny fametrahana fototra tsara sy maharitra ho an'ny fanavaozana ny firenena. Ireo koa no hamelona indray i fanantenana ny fiharenan'i Madagasikara, lavitry ny krizy politika lavareny izay mihazona ao anaty fahantrana.

Ireo koa dia hanafoana ny fitondrana miainga amin'ny fitiavan-tena mamotika firenena ka manome vahana ny “didy jadona” sy “tia kely” ataon'ny karazan'olona samihafa, ary indrindra ny fambaboana fanjakana (capture de l'Etat), izay varavarana misokatra ho an'ny kolikoly sy famoretana amin'ny endriny rehetra.

Ho an'ny tanindrazana sy ny taninjanaka dia mandray andraikitra ny firaisamonim-pirenena mijoro ary miteny an-kalalahana sady tsy mijery arina an-tava mba hananana fitondrana mari-pototra sy maharitra isika.